

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

سرزمین‌های جهان اسلام

کشورشناسی تانزانیا^۱

لیلا قلندرلکی سلطانی^۲

آمنه قلندرلکی سلطانی^۳

چکیده

تانزانیا یکی از کشورهای مهم قاره آفریقا می‌باشد. پایتخت آن دارالسلام است که از مهم‌ترین بنادر آفریقا نیز می‌باشد. حدود یک سوم از خاک این کشور را مسلمانان تشکیل می‌دهند. طبق آمار، بیشتر جمعیت این کشور در روستاها زندگی می‌کنند و به کشاورزی مشغول‌اند. گروه‌های قومی زیادی در این کشور زندگی می‌کنند که بزرگ‌ترین این اقوام سوکوما نام دارد که حدود ۱۳٪ جمعیت کشور را تشکیل می‌دهد. زبان رسمی تانزانیا سواحلی است که یکی از عوامل وحدت ملی به شمار می‌آید. قانون اساسی در این کشور در سال ۱۹۶۵ به مرحله اجرا درآمد. تشکیلات اساسی قانونی این کشور شامل قوای سه‌گانه مقننه، مجریه و قضاییه می‌باشد. فرقه‌های مختلفی از مسلمان و مسیحی در این کشور هستند؛ از ارتدوکس و پروتستان تا مجمع مسلمانان تانگانیکا و باکوتا و بالوکتا. این کشور یکی از باسوادترین کشورهای آفریقایی است و حدود ۸۵٪ مردم آن باسوادند. با توجه به روستانشین بودن بیشتر جمعیت این کشور، اقتصادش بر پایه کشاورزی است و محصولاتی مانند چای، توتون، قهوه و نارگیل را صادر می‌کند.

این مقاله بر آن است تا موقعیت جغرافیایی، جمعیت، تاریخ سیاسی، قانون اساسی، تقسیمات کشوری، ادیان و مذاهب، وضعیت فرهنگی و اقتصادی و سیاست خارجی تانزانیا را بررسی نماید. **واژگان کلیدی:** آفریقا، تانزانیا، دارالسلام، باکوتا، بالوکتا، زبان سواحلی.

موقعیت جغرافیایی

تانزانیا با ۹۴۵۰۰۰ کیلومتر مربع وسعت، بیست و نهمین کشور جهان در نیمکره شرقی و در پایین خط استوا و در شرق قاره آفریقا قرار گرفته است. این کشور شامل بلندترین مناطق و پست‌ترین

۱- تاریخ ورود: ۱۳۹۰/۱۰/۱۳؛ تاریخ تأیید: ۱۳۹۱/۱۱/۱۵.

۲- مدرس ایثارگران دانشگاه رازی.

۳- دبیر آموزش و پرورش استان کرمانشاه.

مناطق آفریقا می‌باشد. از شمال با کنیا و اوگاندا و از غرب با رواندا، بروندي و زئیر هم‌مرز بوده و از سمت شرق به اقیانوس هند و از جنوب به زامبیا، مالاوی و موزامبیک محدود می‌گردد. جمهوری متحده تانزانیا از یک سرزمین اصلی به نام تانگانیکا و جزایر زنگبار و پمبا تشکیل شده است. تانزانیا دارای آب و هوایی با تغییرات جزئی می‌باشد و درجه حرارت در نقاط مختلف این کشور در طول سال از ۲۱ درجه الی ۳۵ درجه سانتیگراد تغییر می‌کند. هوای این کشور در مناطق ساحلی و جزایر، گرم و مرطوب و در صحرای مرکزی خشک و گرم است. ارتفاعات و دامنه کوه‌ها دارای هوای معتدل می‌باشد. این کشور به لحاظ قرار گرفتن در کناره اقیانوس هند از بارندگی بسیار خوبی برخوردار بوده و سالانه به طور متوسط ۱۲۰۰ میلیمتر بارندگی دارد.

مهم‌ترین جزایر تانزانیا عبارت است از: انگوجا، پمبا و مافیا. از نظر تقسیم‌بندی، به انگوجا و پمبا جزایر زنگبار گفته می‌شود و مافیا بخشی از استان ساحلی جنوب می‌شود. وجود رودخانه‌های متعدد و پرآب که از قابلیت بهره‌برداری جهت تولید نیروی برق و گسترش کشاورزی برخوردار است از ویژگی‌های این کشور می‌باشد. مهم‌ترین رودخانه‌های این کشور روفیجی، روو، وامی و پانگانی می‌باشد که پس از مشروب نمودن برخی نواحی تانزانیا به اقیانوس هند می‌ریزد. برخی رودخانه‌های کوچک دیگر مانند رووما، اوگالا، نیکونگا و کاگرا به باتلاق‌های داخلی یا دریاچه‌های تانگانیکا، ویکتوریا و نیاسا می‌ریزد. بزرگ‌ترین رودخانه تانزانیا روفیجی نام دارد که طول آن نهصد کیلومتر و میزان آب‌دهی آن به‌طور متوسط ۱۱۳۳ مترمکعب در ثانیه است و زمین‌های مرتفع جنوبی تانزانیا را آبیاری می‌کند و یکی از بزرگ‌ترین رودخانه‌های آفریقا می‌باشد. بهره‌گیری از این رودخانه جهت کشت آبی در کناره‌های آن به عنوان یکی از مهم‌ترین اهداف کشاورزی دولت تانزانیا مطرح است. (کوک، ۱۳۷۳ش، ۵۴۹-۵۵۵).

بنادر این کشور عبارت است از: دارالسلام، زنگبار، تانگا، لیندی و امتوارا. دارالسلام مهم‌ترین بندر شرق آفریقا و به دروازه شرق آفریقا شهرت دارد. این بندر مبدأ ورودی کالاهای بسیاری از کشورهای همسایه تانزانیا محسوب می‌گردد. ۹۰٪ کالاهای زامبیا از طریق خط آهن تانزانیا به این کشور وارد می‌گردد. بعد از دارالسلام بنادر تانگا و زنگبار اهمیت بیشتری دارند. دولت تانزانیا در سال‌های اخیر تلاش نموده تا بندر زنگبار را به بندر آزاد تبدیل کند. دارالسلام مهم‌ترین بندر و مرکز صنعتی و تجاری و سیاسی کشور محسوب می‌گردد. دولت از دهه هشتاد به بعد سعی نموده است تا پایتخت را به دودوما در مرکز کشور منتقل کند. این امر به علت تنگناهای مالی به تأخیر افتاده و هنوز اهمیت دارالسلام به عنوان پایتخت همچنان پابرجاست. دیگر شهرهای مهم کشور عبارت است از: زنگبار، موانزا، تانگا، امبیا، تابورا و دودوما (پیشین).

ترکیبات جمعیتی

مطابق آمار سال ۲۰۰۰م ۲۴٪ از جمعیت تانزانیا مسیحی، ۷۰٪ از آنها مسلمان (اکبرزاده، ۱۳۸۰ش، ص ۱۱) و بقیه نیز پیرو انواع ادیان و آیین‌های سنتی و طبیعت‌پرستانه بوده‌اند؛ به عبارت دیگر، ۹۷٪ از جمعیت زنگبار و حدود یک سوم جمعیت خاک اصلی تانزانیا مسلمان بوده‌اند. بخش اعظم سکنه آسیایی تانزانیا اسماعیلی‌مذهب‌اند (فانی و دیگران، ۱۳۸۱ش، ج ۴، ص ۵۷).

مطابق آمار اعلام شده از سوی برنامه توسعه و عمران ملل متحد، تانزانیا در پایان سال ۲۰۰۲ میلادی بیش از ۳۷ میلیون و ۱۸۷ هزار نفر جمعیت دارد که ۶/۴۴٪ از آنها را افراد زیر چهارده سال، ۵/۵۲٪ افراد پانزده تا ۶۴ سال و ۹/۲٪ بقیه را افراد بیش از ۶۵ سال تشکیل می‌دهند. نرخ رشد جمعیت تانزانیا در جولای ۲۰۰۲ میلادی به ۶/۲٪ رسید. این کشور به ازای هر یک‌هزار نفر از جمعیت خود ۱۲/۳۹ نفر زاد و ولد، ۲/۱۳ نفر مرگ و میر و ۸٪ نفر نرخ منفی مهاجرت دارد. نرخ باروری زنان تانزانیا نیز حدود ۳۳/۵٪ است. (برگرفته از سایت روزنامه اطلاعات، اردیبهشت ۱۳۸۷).

در سال ۱۳۷۹ش/۲۰۰۰م، ۸۰٪ از مردم این کشور روستانشین و بقیه شهرنشین بوده‌اند. تراکم جمعیت در نواحی مختلف این کشور، بسیار متفاوت است. در اغلب نواحی داخلی (در مقابل ساحلی)، تراکم جمعیت نسبتاً کم است. جمعیت غیرشهری در اغلب بخش‌های کشور در خانه‌های منفرد و پراکنده ساکن‌اند. بالاترین تراکم (بیش از ۲۵۰ تن در هر کیلومتر مربع) در مناطق حاصل‌خیز کم‌شیب، مانند کناره‌های دریاچه مالای، است. در اغلب مناطق مرتفع و در ناحیه جنوب دریاچه ویکتوریا، معروف به «سرزمین سوکوما»، تراکم جمعیت نسبتاً زیاد است. شیوه سکونت جمعیت غیرشهری مانع توسعه کشور شده است، از این رو اساس برنامه توسعه، تلاش برای روستایی کردن، تمرکز سرمایه‌گذاری و ایجاد «اوجاما» (روستاهای خانوادگی، سکونتگاه‌های متمرکز و همیار) است (2000, Africa south of the sahara, page 1146).

بیش از ۱۲۰ گروه قومی در تانزانیا زندگی می‌کنند. بیشتر مردم، آفریقایی‌تبار و از بانو زبان‌ها هستند. بزرگ‌ترین گروه قومی، سوکوما نام دارد (که ۱۳٪ کل جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند) و در جنوب دریاچه ویکتوریا سکونت یافته‌اند. دومین گروه بزرگ قومی نیاموزی‌ها هستند (حدود ششصد هزار نفر) که در جنوب ناحیه سوکوماها زندگی می‌کنند و با همسایگان شمالی خود (کنیا و اوگاندا) پیوندهای فرهنگی و زبانی دارند. دیگر قبایل مهم عبارت است از:

هایا (روی هم با اوگاندا چهارصد هزار نفر) در شمال شرق؛ گوگو (حدود ۱۵۰ هزار نفر)؛ ایرامبا (حدود ۱۷۰ هزار نفر)؛ ماسایی (۱۵۰ هزار نفر که در کنیا هم وجود دارند) در شمال شرق دریاچه تانگانیکا؛ قبیله‌ها (بین دویست تا ۲۵۰ هزار نفر) در دامنه‌های قله کلیمانجارو، و شاگا (سیصد هزار نفر) (کوک، پیشین، ص ۵۴۶).

از جمله اقلیت‌های غیرآفریقایی ساکن در تانزانیا، آسیایی‌ها (بیشتر هندی‌ها و پاکستانی‌ها) و اروپایی‌ها و اعراب‌اند. به رغم این تنوع قومی، توزیع نسبی قبایل در سرتاسر سرزمین و واگذاری مناصب مهم به هریک از آنها، موجب ثبات نسبی تانزانیا شده است. (عرب احمدی، ۱۳۷۶ش، ص ۷۶ و ۷۷).

زبان رسمی تانزانیا سواحلی است که گفته می‌شود ۶۰٪ لغات آن از زبان عربی گرفته شده و بقیه واژگانش آمیزه‌ای از زبان‌های بانتو، عربی، انگلیسی و مقدار اندکی پرتغالی، فارسی و هندی است. این زبان تا قبل از استعمار تانزانیا توسط انگلستان به عربی نوشته می‌شد و در حال حاضر به حروف لاتین نوشته می‌شود. تقریباً تمام قبایل تانزانیا، علاوه بر لهجه بومی خود، به سواحلی سخن می‌گویند. حتی جوامع بسته آسیایی در این کشور نیز توانسته‌اند در مقابل نفوذ تدریجی سواحلی مقاومت کنند. به این ترتیب، سواحلی در تانزانیا عامل وحدت ملی است. چون تانزانیا در گذشته مستعمره‌ی انگلیس بوده، زبان انگلیسی در تجارت و آموزش عالی بسیار رایج است (پیشین، ص ۷۷ و اکبرزاده، ۱۳۸۰ش، ص ۱۲).

تاریخ سیاسی

آلمان در سال ۱۸۸۴/۱۳۰۱ تانگانیکا را اشغال کرد. در سال ۱۸۸۵/۱۳۰۲ تانگانیکا تحت‌الحمایه آلمان اعلام شد و سپس در مستعمرات آفریقای شرقی آلمان، شامل رواندا و بوروندی کنونی، ادغام گردید. مقاومت در برابر حاکمیت آلمان، در سال ۱۳۲۳ و ۱۹۰۵/۱۳۲۴ و ۱۹۰۶ با قیام ماجی ماجی در جنوب تانزانیا به اوج رسید. این قیام سرانجام با ایجاد قحطی، که به مرگ شمار زیادی از مردم منجر شد، سرکوب گردید. در سال ۱۹۲۰/۱۳۳۸ جامعه ملل، قیمومت تانگانیکا را به بریتانیا داد. در سال ۱۹۴۶/۱۳۲۵ تانگانیکا «سرزمین تحت قیمومت سازمان ملل متحد» اعلام شد و اداره آن بر عهده بریتانیا باقی ماند. «مجمع آفریقایی تانگانیکا» - که در سال ۱۹۲۹/۱۳۰۸ تأسیس شده بود - در اعتراض به واگذاری زمین به زارعان سفیدپوست مهاجر و سهم ناعادلانه نمایندگی آفریقایی‌ها در حکومت محلی، به مخالفت سیاسی پرداخت. در سال ۱۹۵۴/۱۳۲۳ مجمع آفریقایی تانگانیکا به ریاست نایره به «اتحادیه ملی آفریقایی تانگانیکا» تغییر نام داد. اتحادیه شکواییه‌ای به شورای قیمومت سازمان ملل نوشت و طی آن برای تانگانیکا تقاضای استقلال کرد. هیئتی از طرف سازمان ملل از تانگانیکا بازدید و به انگلستان تأکید کرد که شرایط لازم را برای استقلال تانگانیکا فراهم کند. متعاقباً در انتخابات دو مرحله‌ای در سال ۱۳۳۷ و ۱۳۳۸ / ۱۹۵۸ و ۱۹۵۹، مجمع آفریقایی تانگانیکا پیروز شد و سپس شورای جدید وزیران شامل وزیران آفریقایی تشکیل گردید. در سال ۱۳۳۹ / ۱۹۶۰ انتخابات دیگری برگزار شد که در آن مجمع آفریقایی تانگانیکا هفتاد کرسی از ۷۱ کرسی مجمع را به خود

اختصاص داد و نایرره نخست‌وزیر تانگانیکا شد (Africa south of the sahara, page ۱۱۴۷, 2000).
(امینی، ۱۳۷۵ ش، ص ۱۰۳).

تانگانیکا در اردیبهشت ۱۳۴۰/مه ۱۹۶۱ در زمان نخست‌وزیری نایرره، خودمختاری داخلی به دست آورد. استقلال سیاسی تانگانیکا به طور رسمی در هجدهم آذر ۱۳۴۰/نهم دسامبر ۱۹۶۱ اعلام شد. زنگبار، پمبا و چند جزیره کوچک، که از سال ۱۳۰۷/۱۸۹۰ تحت‌الحمایه بریتانیا بود، در سال ۱۳۴۲/۱۹۶۳ به صورت سلطان‌نشینی مستقل درآمد. در سال ۱۳۴۳/۱۹۶۴ حکومت سلطان آن‌جا، سید جمشید بن عبدالله بن خلیفه (سلطان بن عبدالله)، در درگیری مسلحانه ملی‌گرایان آفریقایی با اقلیت عرب که در رأس قدرت بودند، واژگون شد. ملی‌گرایان جمهوری اعلام کردند و حزب افرو شیرازی به رهبری شیخ عبید امانی کُرومه، به قدرت رسید. در همان سال، نایرره سند اتحادی با کُرومه، رئیس‌جمهور زنگبار، امضا کرد و به این ترتیب دو کشور به یک‌دیگر ملحق شدند. پس از چندی، اتحادیه‌ای با عنوان «جمهوری متحد تانزانیا» به وجود آمد. در این اتحادیه، کُرومه معاون اول رئیس‌جمهور تانزانیا و رئیس شورای عالی انقلابی حاکم بر زنگبار شد. در سال ۱۳۴۴/۱۹۶۵ قانون اساسی جدیدی - که متضمن نظام سیاسی تک‌حزبی بود - به اجرا درآمد، هرچند در عمل تا سال ۱۳۵۶/۱۹۷۷ فضای سیاسی کشور تحت سیطره دو حزب اتحادیه ملی آفریقایی تانگانیکا و افرو شیرازی بود.

در سال ۱۳۴۴/۱۹۶۵ نایرره در پی انتخاباتی در تانزانیا، رئیس‌جمهور جمهوری متحد تانزانیا شد. او به طور پیاپی در سال‌های ۱۳۴۹/۱۹۷۰، ۱۳۵۴/۱۹۷۵ و ۱۳۵۹/۱۹۸۰ رئیس‌جمهور تانزانیا شد. کُرومه تا سال ۱۳۵۱/۱۹۷۲ مخالفان خود را در زنگبار سرکوب می‌کرد و در این تاریخ، گروهی از پناهندگان سیاسی زنگباری مستقر در دبی او را ترور کردند. نایرره، عبود جومبه را معاون اول خود و رهبر حزب افروشیرازی کرد.

در سال ۱۳۵۶/۱۹۷۷ با ادغام اتحادیه ملی آفریقایی تانگانیکا و حزب افروشیرازی، حزب انقلابی خلق تشکیل شد و مجمع ملی تانزانیا قانون اساسی دائمی راه، که ضامن سلطه حزب انقلابی خلق در نظام حکومتی بود، تصویب کرد. در سال ۱۳۵۹/۱۹۸۰ انتخابات ریاست‌جمهوری و نهاد قانون‌گذاری برگزار شد که در آن نایرره بار دیگر رئیس‌جمهور گردید و نیمی از اعضای منتخب مجمع ملی، شامل چند وزیر، کرسی نمایندگی را از دست دادند. این ناکامی، بازتاب اعتراض رأی‌دهندگان به کمبود ارزاق عمومی و دیوان‌سالاری ناکارآمد کشور بود. در سال ۱۳۶۳/۱۹۸۴ مجمع ملی در قانون اساسی تغییراتی داد که بر اساس آن، اختیارات رئیس‌جمهور محدود و بر اختیارات مجمع ملی افزوده شد. در سال ۱۳۶۴/۱۹۸۵، چند مقام نظامی و غیرنظامی به اتهام دست داشتن در طراحی کودتا - که نافرجام ماند - دستگیر شدند. در آبان ۱۳۶۴/۱۹۸۵، نایرره در آستانه انقضای دوره ریاست‌جمهوری خود استعفا

کرد. علی‌حسن مووینی (از حزب انقلابی خلق) که از سال ۱۳۶۳/۱۹۸۴ رئیس‌جمهور زنگبار و معاون رئیس‌جمهور تانزانیا بود، رئیس‌جمهور تانزانیا شد. وی ژوزف واریوبا، وزیر پیشین دادگستری، را نخست‌وزیر و معاون اول خود کرد. نایره هم‌چنان رئیس‌حزب انقلابی خلق ماند. هم‌زمان، انتخابات مجمع ملی برگزار شد.

هم‌چنین در انتخابات ریاست‌جمهوری و قانون‌گذاری زنگبار در اکتبر ۱۹۸۴، ادیس عبدالوکیل رئیس‌جمهور زنگبار شد. در سال ۱۳۶۵/ش ۱۹۸۶ مووینی از فساد و سوء مدیریت رایج در حزب انقلابی خلق انتقادات تندی کرد. طی ماه‌های بعد چند مقام حزبی و مدیر تشکیلاتی از کار برکنار شده یا تنزل رتبه یافتند و برخی از آنان نیز از حزب اخراج شدند.

تا سال ۱۳۶۶/اواخر سال ۱۹۸۷ دو دستگی درون حزب آشکار شد. سوسیالیست‌های محافظه‌کار هوادار نایره، در مقابل مصلحت‌گرایان مدافع مووینی - که مشی لیبرالی داشت - قرار داشتند. مقابله نایره و مووینی، با انتخاب مجدد نایره به ریاست حزب در سال ۱۳۶۵/۱۹۸۶ تشدید گردید. مووینی سه وزیر محافظه‌کار را، که با سیاست‌های آزادسازی اقتصادی مخالفت داشتند، برکنار کرد. در سال ۱۳۶۷/اوایل ۱۹۸۸ بحران سیاسی در زنگبار فزونی گرفت که حاصل رقابت‌های اساسی میان ساکنان زنگبار و جزایر کوچک‌تر و پمبا، میان اعراب و آفریقایی‌های زنگبار و میان مدافعان و مخالفان وحدت با تانگانیکا بود (کوک کرافت، ۱۳۷۲، ص ۱۲۵-۱۲۶).

در سال ۱۳۶۹/۱۹۹۰ برخی اقدامات و رویدادهای سیاسی موجب تحکیم موقعیت مووینی شد. او سوسیالیست‌های تندرو را از کابین‌ها اخراج نمود و در پی کناره‌گیری نایره از حزب مووینی به ریاست حزب برگزیده شد و در ششم آبان ۱۳۶۹/ش ۲۸ اکتبر ۱۹۹۰ دوباره رئیس‌جمهور گردید و جان مالکلا را نخست‌وزیر و معاون اول خود کرد. هم‌چنین در سال ۱۳۶۹/۱۹۹۰ انتخابات پارلمانی و ریاست‌جمهوری در زنگبار برگزار شد که در آن تنها نامزد ریاست‌جمهوری، سالمین‌آمور، رئیس‌جمهور شد.

در سال ۱۳۷۱/۱۹۹۲ قانون اساسی جمهوری متحد تانزانیا و زنگبار به منظور تأمین نظام سیاسی چندحزبی اصلاح شد و از اواسط سال ۱۹۹۲ چند سازمان سیاسی به صورت رسمی به ثبت رسید. با وجود این، حکومت، فعالیت‌های مخالفان را محدود می‌کرد. در همین سال زنگبار عضو سازمان کنفرانس اسلامی شد. رهبران سیاسی مسیحی، این اقدام را خلاف قانون اساسی تانزانیا دانسته و انتقادات بسیار تندی کردند. بحث‌های حادی نیز در مورد آینده سیاسی اتحادیه درگرفت. در سال ۱۳۷۲/۱۹۹۳ کمیسیون ویژه مجلس تانزانیا اقدام حکومت محلی را خلاف قانون اساسی تلقی کرد و زنگبار از سازمان کنفرانس اسلامی خارج شد (۱۱۵۲-۱۱۴۸، page Africa south of the Sahara, 2000).

تحولات سیاسی تانزانیا در سال ۱۳۷۲/۱۹۹۳ حول دو مسئله شکل گرفت: سهم قدرت زنگبار و تانگانیکا در ساختار سیاسی و اداری اتحادیه، و اختلاف فزاینده مسلمانان و مسیحیان. طرح اصلاحیه قانون اساسی که مجمع ملی برای مستقل کردن نهادهای قانون‌گذاری و حکومتی تانگانیکا پیشنهاد کرده بود، با مخالفت رجال سرشناس چون نایره - که آن را خطری برای وحدت ملی می‌دانستند - منتفی شد. معضلات اقتصادی دولت و فعالیت فزاینده اسلام‌گرایان، حزب حاکم را با وضع دشواری روبه‌رو ساخت. در سال ۱۳۷۳/اواخر سال ۱۹۹۴ رهبری حزب انقلابی خلق دچار آشفتگی شد. نایره از مالکلا و هراکه کولیمبا (دبیرکل حزب) به شدت انتقاد کرد و خواستار کناره‌گیری آنان از مناصب خود شد و مووینی را نیز بی‌کفایت خواند. وزیران کابینه در حمایت از نایره، نشست دولت به درخواست مووینی را تحریم کردند. مووینی نیز در سیزدهم آذر ۱۳۷۳/چهارم دسامبر ۱۹۹۴ مجمع ملی را منحل و با انتصاب کلویا ماسویا به نخست‌وزیری، دولت جدید خود را اعلام کرد (اسمیت، بی‌تا، ص ۴۲).

تشکیل حکومت، قانون اساسی و تحولات آن

جمهوری متحده تانزانیا در ۲۶ آوریل ۱۹۶۲، هنگامی که تانگانیکا و زنگبار برای تشکیل یک حکومت ائتلافی یکی شدند تشکیل گردید. قانون اساسی موقت ۱۹۶۵ مقدمات قانون موقت اتحادیه را آماده کرد و ارگان‌های قانون‌گذاری، اجرایی و قضایی حکومت شروع به کار کرد. رئیس‌جمهور رئیس کشور، رئیس دولت و فرمانده کل نیروهای مسلح می‌باشد. نخست‌وزیر مسئول اداره امور دولت است و مجلس مسئول قانون‌گذاری است که طبق قانون اساسی اقتدار کامل دارد.

در ژوئن ۱۹۷۵ مجلس ملی لایحه اصلاح قانون اساسی موقت را که به صورت رسمی اصول اساسی سوسیالیسم و اعتماد به نفس را به قانون اساسی موقت ضمیمه می‌کرد، تصویب کرد و در سرزمین اصلی به حزب «تانو» تفوق قانونی اعطا نمود. در پنجم فوریه ۱۹۷۷ حزب جدید سی.سی.ام یا حزب انقلابی به دنبال ادغام احزاب تانو آفروشیرازی از زنگبار و پمبا تشکیل گردید. این حزب مسئولیت کلیه فعالیت‌های سیاسی و وظایف دولتی را پذیرفت. در ۲۵ آوریل ۱۹۷۷ مجلس ملی قانون اساسی دائمی مشتمل بر ده فصل و ۱۵۲ بخش را بر اساس آزادی، عدالت، برادری، صلح و اصول همکاری و برابری انسانی، سوسیالیسم، اعتماد به نفس و دموکراسی تصویب کرد. شورای انقلابی زنگبار در اکتبر ۱۹۷۹ قانون اساسی جداگانه‌ای را با مواردی برای انتخاب عمومی رئیس‌جمهور و شورای نمایندگان انتخابی توسط نمایندگان حزب سی.سی.ام پذیرفت. بنابراین در ژانویه ۱۹۸۰ لایحه‌ای برای اصلاح قانون اساسی تانزانیا در دستور کار قرار گرفت. اصلاحات بیشتر در اکتبر ۱۹۸۴

به تصویب رسید. قدرت مجلس ملی زیادتز گردید و از جمله، تغییرات عمده‌ای در ترکیب آن صورت گرفت. قانون اساسی جدید زنگبار در ژانویه ۱۹۸۵ به اجرا در آمد و در آن انتخابات مستقیم پارلمان زنگبار «خانه نمایندگان» پیش‌بینی گردید.

تشکیلات حکومتی (قوای سه‌گانه)

ارکان حاکمیت در تانزانیا شامل قوه مقننه، مجریه و قضائیه می‌باشد.

الف) قوه مجریه

نهادهای تشکیل دهنده قوه مجریه عبارت است از: ریاست‌جمهور و دولت (نخست‌وزیر و کابینه). در تانزانیا کاندیدای ریاست‌جمهوری از طرف حزب سی.سی.ام. به مردم معرفی و برای مدت پنج سال انتخاب می‌شود. رئیس‌جمهور دارای دو معاون می‌باشد و به موجب قانون اساسی تانزانیا، اگر رئیس‌جمهور تانزانیا اهل سرزمین اصلی (تانگانیکا) باشد، معاون اول وی می‌بایست از زنگبار انتخاب شود و اگر وی اهل زنگبار باشد معاون اول وی باید از سرزمین اصلی انتخاب شود. معاون رئیس‌جمهور مربوط به زنگبار در عین حال رئیس‌جمهور زنگبار محسوب می‌گردد. رهبری اداره امور اجرایی کشور با نخست‌وزیر است. رئیس‌جمهور، نخست‌وزیر و وزرا را از میان نمایندگان مجلس ملی انتخاب می‌کند. فرماندهی کل نیروهای مسلح و همچنین انتخاب مسئول قضایی کشور با رئیس‌جمهور است. رئیس‌جمهور بدون مراجعه به پارلمان حق وضع قانون ندارد. قبل از اجرای هر لایحه قانونی که توسط مجلس ملی وضع می‌شود موافقت رئیس‌جمهور نیز لازم است، اما اگر رئیس‌جمهور از قبول آن خودداری کند و لایحه قانونی بار دیگر با آرای دو سوم نمایندگان مجلس ملی به تصویب رسد رئیس‌جمهور قانوناً ملزم است ظرف ۲۱ روز موافقت خود را اعلام کند، مگر این‌که قبل از آن زمان مجلس را منحل نماید که در این مورد او باید از انتخابات جدید پشتیبانی کند. علاوه بر وزرای کابینه، رئیس‌جمهور نمایندگانی در بعضی از دستگاه‌های اجرایی دارد که به آنها وزیر دوم یا وزیر رابط رئیس‌جمهور گفته می‌شود. آنها گرچه در کابینه حضور ندارند ولی نقش وزیر مشاور را ایفا می‌نمایند.

ب) قوه مقننه

پارلمان (مجلس ملی) بالاترین مرجع قانون‌گذاری می‌باشد. مجلس کلیه قوانین مربوط به سرزمین اصلی را وضع می‌کند. امور داخلی زنگبار خارج از صلاحیت این مجلس بوده و توسط شورای

انقلابی زنگبار (امور اجرایی) و خانه نمایندگان (امور قانون گذاری) اداره می‌گردد. طبق مفاد اصلاحات قانون اساسی ۱۹۸۴ مجلس ملی شامل ۲۳۹ عضو به شرح ذیل است:

الف) اعضای انتخابی (۱۰۱ نماینده از سرزمین اصلی و ۵۵ نماینده از زنگبار)؛

ب) اعضای غیر انتخابی (پنج نماینده پیشنهادی خانه نمایندگان زنگبار، پانزده نماینده زن، پانزده نماینده از سازمان‌های توده‌ای حزب، پانزده نماینده منصوب رئیس‌جمهور، ۲۵ نماینده شامل استانداران).

تعداد نمایندگان مازاد بر این تعداد به نظر کمیسیون انتخابات بستگی دارد و بر همین مبنا تعداد نمایندگان در انتخابات ۲۷ اکتبر ۱۹۸۵ به ۲۴۴ نفر بالغ گردید.

دوره قانون گذاری پنج سال است مگر این که رئیس‌جمهور قبل از اتمام دوره پارلمان آن را منحل کند. ریاست پارلمان را «رئیس آدام سایی امکواوا» به عهده دارد. طبق مفاد قانون اساسی زنگبار که در ژانویه ۱۹۸۵ معرفی گردید، خانه نمایندگان زنگبار شامل پنجاه نماینده انتخابی، پنج استاندار، ده نماینده انتصابی رئیس‌جمهور و ده نماینده از سازمان‌های حزب و زنان می‌باشد.

لازم به یادآوری است که کاندیداهای مجلس قبل از معرفی به مردم می‌بایستی از طرف حزب سی.سی.ام تأیید شده باشند.

ج) قوه قضاییه

سیستم قضایی تانزانی از کمیسیون دائمی بازرسی دادگاه استیناف، دادگاه عالی، دادگاه بخش و دادگاه مقدماتی تشکیل شده است.

دادگاه استیناف: شامل رئیس دادگستری و چهار قاضی استیناف می‌شود. دادگاه استیناف شرق آفریقا که به جرم‌های جنایی و غیرنظامی افراد کنیا، اوگاندا و تانزانی رسیدگی می‌کرد در ژوئیه ۱۹۷۷ منحل شد و دادگاه استیناف تانزانی در سپتامبر ۱۹۷۹ تأسیس گشت.

دادگاه عالی: مرکزش در دارالسلام است اما جلسات مرتبی در تمام مناطق دارد. این دادگاه شامل یک رئیس و ۲۹ قاضی می‌شود.

دادگاه بخش: در هر منطقه‌ای (استانی) قرار گرفته و توسط دادرس مقیم و یا دادرس بخش اداره می‌شود. این دادگاه‌ها قلمرو قضایی محدود دارند و حق استیناف به دادگاه عالی وجود دارد.

دادگاه مقدماتی: در هر بخشی وجود دارد و توسط دادرس‌های مقدماتی اداره می‌گردد.

آنها قلمرو قضایی محدودی دارند و حق استیناف به دادگاه‌های بخش و سپس به دادگاه عالی

وجود دارد. (امینی، پیشین، ص ۱۰۷-۱۰۹).

تقسیمات کشوری و اداری

از نظر تشکیلات اداری، حکومت تانزانیا دارای ۲۲ منطقه استان می‌باشد. بیست منطقه در سرزمین اصلی و دو منطقه دیگر در زنگبار واقع است. هر منطقه توسط یک مأمور عالی‌رتبه که در مقابل حکومت مرکزی مسئول است و از طرف رئیس‌جمهور انتخاب می‌شود، اداره می‌گردد. این مناطق به ۹۶ ناحیه تقسیم می‌گردد که هر کدام زیر نظر یک مأمور ناحیه‌ای است. بیشتر شهرهای تانزانیا فاقد شهرداری و به طور ناحیه‌ای اداره می‌شود. در سرزمین اصلی، مأموران منطقه‌ای، دبیر منطقه‌ای حزب سی. سی. ام نیز می‌باشند. مأمور منطقه‌ای به نسبت محدوده مسئولیت خود دستیارانی دارد و از همکاری مدیران توسعه و سایر مقامات بهره‌مند می‌گردد که این افراد عضو شورای توسعه بوده و کار شورای توسعه، اداره منطقه یا حوزه می‌باشد. (پیشین، ص ۱۱۰).

تاریخچه ادیان و مذاهب

مسیحیان با روش‌های مختلف از یکصد سال پیش به تبلیغ مسیحیت پرداخته و روزبه‌روز در جهت افزایش پیروان مسیح و سوق دادن نسل‌های آینده به طرف مسیحیت بر دامنه فعالیت‌های خود می‌افزایند. مسیحیان با درک نیازهای مردم محروم منطقه با توسل به ابزار مورد نظر اهداف خود را به پیش می‌برند.

سابقه مسیحیت در شرق آفریقا به سال ۱۴۹۸ بازمی‌گردد. در آن سال سه کشتی بزرگ پرتغالی که بر روی عرشه یکی از آنها صلیب بزرگی حمل می‌شد در مالیندی پهلو گرفت و اولین مسیونرها به ساحل پا گذاشته به تبلیغ مشغول شدند. از آن زمان تا اواسط قرن نوزده فعالیت‌های مسیحیت با انقطاع و اغلب عدم توفیق همراه بوده است. در نیمه دوم قرن ۱۹ دوباره هیئت‌های مذهبی برای بررسی مسائل شرق آفریقا و چگونگی نفوذ اروپاییان و مسیحیت به آن منطقه گسیل شدند. از میان آنها باید از دکتر دیوید لیوینگستون نام برد که با مطالعات و فعالیت‌های خود کمک شایانی به توسعه مسیحیت و بازکردن پای استعمار نمود در حالی که در منطقه تانزانیا از او به نیکی یاد می‌کنند. او قبل از شروع سفر به تانزانیا در دانشگاه کمبریج گفته بود: «من به آفریقا بازمی‌گردم تا راه نجات مسیحیت را هموار سازم، از شما می‌خواهم توجه خود را به آفریقا معطوف کنید و راه مرا ادامه دهید و نگذارید دروازه آفریقا دوباره به روی اروپاییان بسته شود».

مسیونرها یکی از پس دیگری وارد شدند و در مومباسا، باگامویو، زنگبار و سایر مناطق ساحلی رحل اقامت افکندند. آرام آرام به درون قبایل رفتند و با ارائه ژست مخالفت با برده‌فروشی اعراب مسلط بر زنگبار و حتی اقدام عملی در این مورد جای خود و منافع کشورهایشان را باز کردند. مسیونرها از زنگبار به عنوان پلی برای ورود به داخل شرق آفریقا استفاده می‌کردند و ابتدا با اجازه

سلطان زنگبار و بعد رأساً یکی پس از دیگری از راه رسیدند و حاکمیت خود را تا نیمه دوم قرن بیستم به شکل‌های سیاسی و فرهنگی حفظ کردند. شمار مسیحیان تانزانیا در اوایل قرن بیستم کمتر از یک میلیون نفر بود ولی تعداد آنان در حال حاضر به شش تا هشت میلیون نفر می‌رسد (کورنون، بی‌تا، ص ۶۸-۷۲).

به شهادت تاریخ، حتی قبل از نفوذ مسیحیت به تانزانیا، بومی‌های آن کشور به خدای واحد اعتقاد داشتند و پیرو مذاهب یکتاپرستی اجدادشان بودند و هنگام برخورد با نامالایمات به درختان بزرگ و کوه‌ها و دهانه غارها پناه می‌بردند و در آن‌جا به عبارت می‌پرداختند. تاریخ ورود شیعیان امامیه یا اثناعشری به شرق آفریقا به سال‌های اواسط قرن نوزدهم میلادی برمی‌گردد که جمعی از ایرانیان (حسن بن علی و پسرانش که تاجر بودند) برای خدمت سلطان زنگبار وارد این سرزمین شدند. برخی از تاجر خوجه هندی نیز که به این سرزمین می‌آمدند شیعه امامی (و بیشتر آنها اسماعیلی) بودند (اکبرزاده، پیشین، ص ۱۱).

این شیعیان امامی مذهب از شیخ زین‌العابدین مازندرانی (متوفی ۱۳۰۹ق) تقاضا کردند یک روحانی برای اداره امور ایشان بفرستد و از این رو سید عبدالحسین مرعشی شوشتری در سال ۱۸۸۵م به این سرزمین اعزام شد. بعدها یک روحانی شیعه دیگر نیز به نام سید غلام‌حسین از حیدرآباد هند به این سرزمین آمد. تا سال‌های ۱۸۹۹ و ۱۹۰۵م که آقاخان سوم، سلطان محمدشاه، از شرق آفریقا دیدن کرد تفکیک و تمایز چندانی میان خوجه‌های اثناعشری و خوجه‌های اسماعیلی مشهود نبود، اما آقاخان دستور داد اتباع او خود را از امامی‌ها جدا کنند و حاصل این کار آن شد که امامی‌ها دریافتند که مسجد و گورستان و جایی برای جمع شدن ندارند. این خوجه‌های امامی بعدها توانستند با کمک هند سروسامانی به اوضاع خود بدهند.

شیعیان امامی در خلال قرن بیستم میلادی از شهرهای ساحلی مثل مومباسا، مورونزا، تانگا، دارالسلام، لیندی، لامو و باگامویو به شرق آفریقا راه گشودند و به شهرهای نایروبی، آروشا، بوکوبا، موشی، مورونزا، کامیالا و سونگی رسیدند. گروه‌های کوچکی از این شیعیان در سال ۱۹۲۰ میلادی حتی به شهر اوسومبورا در زئیر راه یافتند. این شیعیان در گروه‌های سیصد تا هفتصد نفری عموماً در کار تجارت و دادوستد فعالیت می‌کردند. (فانی و دیگران، پیشین، ص ۵۸).

بسیاری از رؤسای قبایل، حتی در بخش‌هایی از اوگاندا، مسلمان شدند و با مسلمانان ساحلی همکاری کردند. با وجود این، تا پیش از حضور آلمان در شرق آفریقا در دهه ۱۸۸۰ (از ۱۲۹۷ تا ۱۳۰۷)، نفوذ فرهنگ و زبان سواحلی و اسلام، همچنان به نواحی پیرامون مسیرهای کاروانی و تجاری محدود ماند. این قبایل پذیرفتن اسلام را نشانه ترقی و برخورداری از موقعیت والا می‌دانستند (کتانی، ۱۳۶۸ش، ص ۲۱۰-۲۰۹).

به رغم این که اکثریت مردم تانزانیا را مسلمانان تشکیل می‌دهند، اما بیشتر پست‌های کلیدی در اختیار مسیحیان قرار دارد. مسیحیان که خود در ابتدا ایجاد کننده مدارس بوده‌اند همچنان بر نظام آموزشی تسلط دارند و با کمک‌های مختلف در این زمینه و اعطای بورسیه و انتشار کتاب‌ها و نشریات موجب وابستگی افراد تحصیل کرده و منصوب شدن آنان در پست‌های کلیدی مملکتی می‌شوند. یکی از شواهد عدم دسترسی مسلمانان به تحصیلات عالی، در اقلیت بودن دانشجویان مسلمان در دانشگاه‌های تانزانیاست که با وجود جمعیت بیش از هفتاد درصدی مسلمانان، فقط ۱۰٪ دانشجویان را مسلمانان تشکیل می‌دهند. در سیستم آموزشی تانزانیا دانش‌آموزان مسلمان به علت فقر مالی پایه‌پای ورود به کلاس بالاتر از تعدادشان کاسته می‌گردد در حالی که مسیحیان به علت برخورداری از حمایت تشکیلات مسیحیت، تحصیلات خود را تا مراحل بالا ادامه می‌دهند و در نتیجه در امور مملکتی بیشتر دخیل هستند.

دولت تانزانیا با اتخاذ مشی سوسیالیسم در عین حال که غیرمذهبی (لایک) می‌باشد، اما طبق قانون اساسی به آزادی مذهب معتقد بوده و با تشکیلات مذهبی مختلف رابطه حسنه دارد. نظر به وجود قبایل بی‌شمار و همچنین نژادها و مذاهب متعدد و به منظور احتراز از اختلافات نژادی و مذهبی، دولت تانزانیا همواره سعی خود را بر آرامش، اتحاد و مسالمت بین مذاهب و عقاید مختلف مصروف داشته است. این امر تانزانیا را در طی سالیان گذشته به الگویی از ثبات و آرامش در قاره آفریقا تبدیل نموده است.

در تانزانیا روحیه تسامح و تحمل عقیده مخالف رایج می‌باشد. شاید زندگی در کنار اقوام گوناگون و سوابق تاریخی استعماری موجب این روحیه شده باشد. در این کشور روابط ادیان مختلف حسنه بوده و در کنار یکدیگر در آرامش زندگی می‌کنند و کشمکش و نزاع‌های مذهبی بسیار نادر است. مساجد و کلیساها در کنار یکدیگر قرار دارند. همچنین معابد و بتخانه‌های هندوان و جماعت‌خانه‌های اسماعیلی‌ها به راحتی در کنار مساجد و کلیساها تحمل می‌شوند و هر یک بدون این که مزاحم یکدیگر شوند به مراسم خاص خود مشغول هستند. از جمله عوامل تعیین کننده رابطه مسالمت‌آمیز ادیان، رابطه ظاهری یکسان سران مملکت با مسلمانان و مسیحیان است. دولت تانزانیا نه تنها عامل ایجاد تنش بین معتقدان مذاهب مختلف نبوده بلکه همواره حامی آرامش و حسن نیت بین آنها بوده است. مسئولان عالی‌رتبه دولتی تانزانیا همیشه از هرگونه تفرقه و اختلاف مذهبی، نژادی و قبیله‌ای پرهیز نموده و از اتحاد و آرامش و صلح و ثبات طرفداری کرده‌اند. (کورنون، پیشین، ص ۷۴).

فرقه‌های مسیحی تانزانیا

از شاخه‌های مسیحیت، کاتولیک، پروتستان و ارتدوکس در تانزانیا دارای پیرو هستند. دو شاخه اول دارای میسیونری، کلیسا و پیرو هستند و پروتستان‌ها از فرقه‌های مختلف لوتران، انگلیکن، کلیسای خدا، میسیونری پروردگار، سون دیز و باپتیستها متشکل می‌باشند که اعضای شورای مسیحیت تانزانیا به حساب می‌آیند. این شورا که در اکتبر ۱۹۸۷ جشن شصتمین سال تأسیس و تشکیل و استقرار کامل خود را بر پا کرده بود در مقایسه با کاتولیک‌ها در اقلیت می‌باشد. در شورای مسیحیت تانزانیا افراد کلیسای کاتولیک عضویت ندارند و این شورا با شورای جهانی کلیساها که مرکز آن در هلند است، ارتباط دارد و تبلیغات و مسائل پروتستان‌ها را با آن هماهنگ می‌کند (Africa south of the sahara, 2000).

برخی از این فرقه‌ها به طور مختصر به شرح ذیل می‌باشد:

فرقه لوتران

لوتران‌ها وابسته به کلیسای لوتران در آلمان هستند و به واسطه سلطه آلمان بر تانزانیا در قرن نوزدهم در این کشور نفوذ کردند. هیئت‌های تبشیری آلمانی برای نخستین بار در شرق آفریقا شروع به فعالیت کردند و پس از پایان دوران سلطه آلمانی‌ها بر تانزانیا هم‌چنان به صورت میسیونری باقی ماندند. لوتران‌های آلمانی در ابتدای کار فعالیت‌های گسترده‌ای در کنیا، تانزانیا و اوگاندا داشته کلیساها، مدارس و مراکز تبلیغی زیادی بنا نهادند. در جریان جنگ‌های استقلال طلبانه و بروز خشونت تحمل‌ناپذیر از سوی آلمانی‌ها و هم‌چنین جنگ جهانی اول دامنه فعالیت لوتران‌ها محدودتر شد. پس از پایان جنگ جهانی دوم و پیشرفت‌های اقتصادی آلمان، بار دیگر برای توسعه مسلک و مذهب خویش برنامه‌ریزی وسیعی را شروع کردند و این بار با روشی متحول و نزدیک به خصوصیات فرهنگی بومیان بسیار مؤثرتر از گذشته شروع به پیشروی کردند.

فرقه انگلیکن^۱

این فرقه در سال ۱۸۶۴ توسط جامعه میسیونری وابسته به انگلیس در تانزانیا تأسیس گردید و با انجام خدمات خیریه و ایجاد امکانات آموزشی به تبلیغ پرداخت و در حال حاضر حدود نیم میلیون پیرو در سرتاسر تانزانیا دارد. مرکزیت فرقه انگلیکن در دودوما پایتخت آینده کشور است و در شهرهای

۱- کلیسای انگلیکن کاملاً پروتستان محسوب نمی‌شود و در مواردی با اعتقادات کاتولیک‌ها شباهت‌هایی دارد و کلاً کلیسای مستقلی است.

دارالسلام، بوکوبا، کوندا، مایفوتی، آروشا، ایرینگا، موشی، موایوا، ماساسی، سونگیا، اوجی جی و زنگبار نیز مراکز عمده تبلیغی و کلیسای بزرگ دارد. در رأس این فرقه اسقف «وای مادیندا» در شهر دودوما قرار دارد که حدود پنجاه کلیسای بزرگ در شهرهای مختلف و تعداد بیشتری کلیسای کوچک را سرپرستی می‌کند.

مجتمع میسیونری پروردگار

این گروه از سوی مسیحیان آمریکا پشتیبانی می‌شود و هدف آن اتحاد مذاهب مختلف مسیحی با یکدیگر اعلام شده است. مراکز عمده فعالیت آنان در شهرهای دارالسلام، آروشا، دودوما، امبیا، موشی، موانزا، انجومه و کوکویو می‌باشد و مرکزیت آنها در دودوما است. آنان نیز مدرسه، بیمارستان و خانه جوانان در دودوما دایر کرده و در حدود بیست کلیسای بزرگ در تانزانیا دارند و تبلیغات خود را از طریق کتاب‌ها، نشریات و مراکز خاص خود اشاعه می‌دهند. رقم دقیق پیروان این کلیسا مشخص نیست، اما طبق اطلاعات موجود بسیار کمتر از پنجاه هزار نفر هستند.

باپتیست‌ها

این فرقه با ورود میسیونرهای آمریکایی در اوایل قرن بیستم به تانزانیا کار خود را در این کشور شروع کردند. باپتیست‌ها از امکانات مالی قابل توجهی برخوردار بوده و به همین جهت در امور خدماتی دست بازتری دارند. مراکز عمده فعالیت آنها شهرهای دارالسلام، آروشا، بوکوبا، کیگوما، لیندی، امبیا، موانزا، انجومه و ماچاما می‌باشد.

فرقه پدران نیکوکار پرامیهو

این گروه نیز از سوی مسیحیان آمریکا حمایت می‌شوند و دارای بیمارستان، مدرسه و چاپخانه هستند. آنان هشت کلیسای بزرگ و تعدادی کلیسای کوچک را اداره می‌کنند. مرکز اصلی فعالیت آنها در شهرک پرامیهو (نزدیکی سونگیا) است که یکی از مراکز مهم فعالیت مسیحیان تانزانیا محسوب می‌شود. این فرقه هم‌چنین دارای میسیونری خواهران در آن شهرک است.

فرقه سون دیز

این فرقه دو کلیسا در دارالسلام و دودوما و چندین کلیسای کوچک در شهرهای مهم دارد که از سوی کلیساهای آمریکایی حمایت می‌شود. تعداد پیروان این فرقه بسیار کم و کلیسای آنها در دارالسلام غالباً خالی است گرچه ساختمان خوبی داشته و در محله مسلمان‌نشین کاریاکو قرار دارد (امینی، پیشین، ص ۳۱-۳۴).

تشکیلات مذهبی مسلمانان تانزانیا

۱- مجمع مسلمانان تانگانیکا

در سال ۱۹۳۴/۱۳۱۳ مجمع مسلمانان تانگانیکا با هدف اتحاد مسلمانان و پرهیز از فرقه‌گرایی فرهنگی، آموزشی، نژادی و سیاسی شکل گرفت. به این ترتیب رهبران صوفی، حامیان جدید اتحادیه ملی آفریقایی تانگانیکا شدند (لایپدوس، ۱۳۷۶ ش، ص ۳۹۱-۳۹۲).

۲- شورای عالی مسلمانان تانزانیا (باکواتا)

مهم‌ترین تشکل مسلمانان تانزانیا می‌باشد که در سال ۱۹۶۸م به دنبال اعلام بیانیه سوسیالیستی آروشا و انحلال «انجمن رفاه مسلمانان شرق آفریقا» به منظور هماهنگی کامل با رژیم سوسیالیستی ایجاد گردید. شورای مرکزی باکواتا هجده عضو اصلی و دو عضو علی‌البدل دارد و در کلیه استان‌ها، شهرها و روستاها دارای شعبات می‌باشد. دولت‌های مصر، عربستان، لیبی و عراق با این شورا رابطه داشته و سالانه حدود ده طلبه معرفی شده آن را می‌پذیرند. باکواتا در عمل، از تز جدایی دین از سیاست پیروی می‌کند و در جهت تقویت مواضع دولت و مبارزه با سیاسی شدن علما و مردم و مساجد گام برمی‌دارد. باکواتا همواره مورد تأیید دولت تانزانیا بوده و دولت در امور مسلمانان تنها با آن شورا مشورت می‌کرده است. در اساسنامه باکواتا ذکر شده که این سازمان باید قرآن و سنت آموزش بدهد اما کار آن به برگزاری حج، جشن ولایت پیامبر ﷺ و اعیاد منحصر شده است. باکواتا در جهت امور آموزشی، اقتصادی و رفاه مسلمانان فعالیت نمی‌کند و اعتراضات سال‌های اخیر^۱ مسلمانان علیه آن ناشی از ۲۵ سال محرومیت مسلمانان از حقوقشان می‌باشد. مخالفین باکواتا ادعا می‌کنند که دلایل بسیاری وجود دارد که باکواتا به نفع مسیحیت کار می‌کند که از جمله آنها نگره‌داری مسلمانان به طور غیرمتحد و توسعه نیافته است.

بعد از تحولات بلوک شرق که اثرات خود را در تمام ابعاد سیاسی، اقتصادی و فرهنگی از جمله در کشورهای بسته آفریقایی گذاشت در تانزانیا نیز به دنبال زمزمه تغییر سیستم از یک‌حزبی به چندحزبی و آزادی بیان، مسلمانان جرأت پیدا کردند تا نظرات و انتقادات خود را نسبت به باکواتا ابراز کنند. مخالفین معتقدند که سران محافظه‌کار باکواتا توانایی لازم را برای رهبری و اداره مسلمانان ندارند (امینی، پیشین، ص ۱۹؛ شیخ، ۱۹۹۲م، ص ۲۳۸).

۱- در سال‌های ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۳ مخالفین باکواتا در گردهمایی‌های متعدد خواستار تحول در رهبری باکواتا شده‌اند.

۳- شورای قرائت قرآن تانزانيا (بالوکتا)

این سازمان بعد از باکواتا دومین تشکل مهم مسلمانان محسوب می‌شود. بالوکتا با باکواتا اختلاف نظراتی دارد و گرچه این سازمان نیز با دولت و هم‌چنین سازمان رابطه‌العالم در ارتباط می‌باشد اما از نظرات انقلابی‌تری برخوردار بوده و معتقد است سازمان‌های اسلامی باید در رسیدگی به مشکلات مسلمانان فعالیت بیشتری نمایند.

این سازمان در سال ۱۹۹۱ اعتراض مسلمانان روشن‌فکر را علیه باکواتا رهبری کرد. «برزه کو» عنوان اجلاسی بود که در دانشگاه دارالسلام تشکیل گردید و در آن باکواتا را بی‌اعتبار اعلام و کمیته پانزده نفره‌ای را به عنوان کمیته موقتی تا انتخاب رهبران اصلی تعیین کرد. ظاهراً به علت انسجامی که باکواتا در طی سالیان طولانی از آن برخوردار بود و دولت نیز از آن حمایت می‌کرد بالوکتا موفق نگردید جای آن را بگیرد. در سال ۱۹۹۲ شیخ یحیی حسین رهبر بالوکتا از فروشندگان گوشت خوک در دارالسلام خواست مغازه‌های خود را ببندند و در همین خصوص تعداد زیادی از مسلمانان با حمایت وی به خیابان‌ها ریخته و به کلیه قصابی‌هایی که گوشت خوک می‌فروختند حمله کردند. به دنبال این حرکت، دولت، بالوکتا را منحل و ۳۸ نفر را به همراه شیخ یحیی حسین دستگیر نمود. وی پس از آزادی به عربستان رفت (امینی، پیشین، ص ۲۰؛ شیخ، پیشین، ص ۲۴۰).

۴- جماعت خوجه شیعه اثنی‌عشری

نخستین تلاش‌ها برای ایجاد یک سازمان منطقه‌ای برای این شیعیان در سال ۱۹۴۵م با برگزاری یک کنفرانس از نمایندگان آنها در شهر دارالسلام انجام شد. در نتیجه برگزاری این کنفرانس، سازمانی به نام «فدراسیون جماعت شیعیان خوجه اثنی‌عشری آفریقا» تشکیل شد. شورای عالی این سازمان مرکب از این اعضا بود: از سرزمین اصلی تانزانيا ۲۶ نفر، از زنگبار و پمبا چهار نفر، از کنیا ده نفر، از اوگاندا پانزده نفر و از زئیر و موریس و سومالی هر کدام یک نفر، از جمهوری مالاگاسی چهار نفر. شش نفر دیگر نیز توسط رئیس جمهور منصوب شده بودند.

عده نمایندگان هر کشوری در این شورای عالی با عده شیعیان ساکن در آن کشور متناسب بود. این فدراسیون تعالیم مذهبی این طایفه را یک‌دست کرد و فعالیت‌های اجتماعی و آموزشی و غیر آن را در میان شیعیان شرق آفریقا بهبود بخشید. در سال ۱۹۶۴م در شهر تانگا «هیئت مذهبی مسلمانان بلال» تشکیل شد تا بومیان آفریقایی را تعلیم داده و تشیع را در میان ایشان تبلیغ کند. در نتیجه فعالیت این هیئت عده‌ای از بومیان آفریقایی شیعه شدند و پنج نفر از این آفریقاییان شیعه شده در سال ۱۹۶۸م/۱۳۴۷ش به نجف رفتند تا در آنجا تحصیل کنند و از آنجا نیز عازم لبنان و قم شدند. امروز بزرگ‌ترین جامعه شیعیان امامیه در شرق آفریقا در جمهوری تانزانيا زندگی می‌کنند و شمارشان

در سال‌های اخیر به بیش از ده هزار نفر رسیده است (فانی و دیگران، پیشین، ص ۵۸؛ اکبرزاده، پیشین، ص ۱۲).

۵- سازمان بلال مسلم میشن

در سال ۱۳۴۷ ش/ ۱۹۶۸ سید سعید اختر رضوی سازمان شیعی «هیئت بلال مسلم» را تشکیل داد که اساسنامه‌اش در جماعت خوجه شیع اثناعشری آفریقا تصویب شد. هدف عمده این سازمان تبلیغ اسلام به ویژه مذهب شیعه در میان آفریقاییان منطقه است. این سازمان دارای تشکیلات تابعه شامل مدرسه اهل البیت، حوزه لیمیا، مرکز سید خوبی، مکتبه الثقلمین، حسینیه حیدریه، چاپخانه و انتشارات است. مجله لایت به انگلیسی و صوت البلال به سواحلی متعلق به این سازمان است (سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۳ ش، ص ۱۵-۲۱؛ عرب احمدی، پیشین، ص ۱۵۷-۳۵).

در یک ارزیابی کلی به نظر می‌رسد که از اوایل دهه ۱۳۴۰ ش/ ۱۹۶۰ م اعتقادات اسلامی در تانزانیا رو به گسترش بوده که در این امر، طریقت قادریه سهم داشته است. اتحاد زنگبار با تانگانیکا و تحکیم روابط تانزانیا با برخی کشورهای اسلامی (مانند الجزایر، لیبی، مراکش و مصر) موجب شد که نمایندگان سیاسی آن کشورها امکانات لازم را برای مطالعات اسلامی فراهم سازند و اطلاعاتی درباره نحوه زندگی مسلمانان در دیگر کشورهای اسلامی - که در تانزانیا نمایندگی ندارند - منتشر کنند؛ به این ترتیب هم‌بستگی جدیدی به وجود آمده که ممکن است زندگی اسلامی را در تانزانیا احیا کند (ونگا، ۱۳۷۸ ش، ص ۴۲).

وضعیت فرهنگی تانزانیا

با وجود آن که تانزانیا یکی از ۲۵ کشور فقیر دنیا است، اما از باسوادترین کشورهای آفریقایی است و حدود ۸۵٪ از مردم آن خواندن و نوشتن را می‌دانند. بر طبق آمار سال ۲۰۰۲ نرخ باسوادی مردان ۷۷/۵٪ و در زنان ۶۲/۲٪ بوده است. از اوایل دهه ۱۹۸۰/۱۳۶۰ مشکلات اقتصادی از تعداد کودکانی که به مدارس ابتدایی می‌روند، کاسته است. دانشگاه دارالسلام بزرگ‌ترین مرکز آموزش عالی کشور به شمار می‌رود. علاوه بر آن، دوازده دانشکده و مجتمع آموزش عالی وجود دارد. نرخ مدرسه-روی در تانزانیا برابر ۲۰٪ است و در سال ۱۹۷۰ بخش آموزش ابتدایی ۸۰۲۶۰۰ نفر و بخش متوسطه ۲۸۰۰۰ نفر دانش‌آموز داشته است و دانشگاه تانزانیا که در سال ۱۹۶۱ م در دارالسلام تأسیس شده است در حال حاضر (سال ۱۹۷۰ م) ۱۲۳ استاد و ۱۱۹۴ دانشجو دارد (کوک، پیشین، ص ۵۴۷).

مطبوعات تانزانیا متنوع و شامل بیش از ۱۴۰ عنوان است. از روزنامه‌های اصلی آنجا می‌توان به گاردین و دیلی نیوز، هر دو به انگلیسی، اوهورو و نیپاشه و ماجیرا، هر سه به زبان سواحلی اشاره کرد.

تنها خبرگزاری رسمی با عنوان «آژانس خبرگزاری تانزانیا(شیهاتا)» در سال ۱۹۸۱ در دارالسلام تأسیس شد. هم‌چنین تانزانیا دارای دو ایستگاه رادیویی، یکی در دارالسلام که در سال ۱۹۵۱م تأسیس شده است و دیگری در زنگبار می‌باشد و نیز سه تقویت کننده فرستنده دارالسلام در شهرهای آروشا و موازا تعبیه شده است. بنابراین رادیو مهم‌ترین وسیله ارتباط جمعی در این کشور است(عرب احمدی، پیشین، ص ۲۹-۳۱).

ویژگی‌های ارتباطی، مخابراتی و مواصلاتی

مطابق آمار سال ۲۰۰۹ در تانزانیا نزدیک به ۱۷۳ هزار شماره تلفن ثابت (رتبه ۱۳۰ در جهان) و حدود هفده میلیون و ۶۷۷ هزار شماره تلفن همراه، فعال است (رتبه ۴۲ در جهان). سیستم‌های مخابراتی در تانزانیا به مدد سرمایه‌گذاری‌های اخیر دولت این کشور به تدریج در حال مدرن شدن و نوسازی است، ولی سرعت تجهیز و توسعه شبکه‌های مخابراتی در این کشور هنوز پایین‌تر از میزان نیاز واقعی است (سایت مرکز آماری آمریکا).

مردم تانزانیا امواج دوازده شبکه رادیویی AM، یازده شبکه FM و دو شبکه رادیویی با طول موج کوتاه را دریافت می‌کنند. ضمن آن که حدود ۸/۸ میلیون گیرنده رادیویی در این جمهوری وجود دارد. برنامه‌های تلویزیونی تانزانیا نیز از طریق سه شبکه دولتی پخش می‌شوند و ۱۰۳ هزار گیرنده موجود در این کشور برنامه‌های مزبور را دریافت می‌کنند.

طبق آمار، شبکه‌های الکترونیکی و رایانه‌ای بالغ بر ۱۲۰ هزار کاربر در تانزانیا دارد. طول خطوط ریلی تانزانیا بالغ بر سه هزار و ۵۶۹ کیلومتر است که عرض محور ۲۶۰۰ کیلومتر از آن یک متر و عرض ۹۶۹ کیلومتر دیگر نیز یک متر و شش سانت می‌باشد (پیشین). هم‌چنین، طول راه‌های اصلی و فرعی تانزانیا نزدیک به ۸۵ هزار کیلومتر است که حدود چهار هزار و ۲۵۰ کیلومتر از آن شریان اساسی می‌باشد. راه‌های آبی تانزانیا در دریاچه‌های تانگانیکا، ویکتوریا و میان بنادر شرقی و «زان زیبار» تعبیه شده است.

وضعیت اقتصادی تانزانیا

تانزانیا یکی از فقیرترین کشورهای آفریقایی است که اقتصادش اتکای زیادی به بخش کشاورزی دارد. طبق آمار، حدود نیمی از تولید ناخالص داخلی، ۸۵٪ از صادرات و بیش از ۸۰٪ از نیروی کار این کشور به بخش کشاورزی وابسته است. صنایع تانزانیا نیز در حد فرآوری محصولات کشاورزی و تولید کالاهای مصرفی توسعه یافته است. میزان تولید ناخالص داخلی این کشور در پایان سال ۲۰۰۱

میلادی با ۵٪ رشد نسبت به رقم سال پیش از آن، به ۱/۲۲ میلیارد دلار رسید. به همین نسبت، میزان متوسط درآمد سرانه ملی تانزانیا حدود ۶۱۰ دلار است.

بانک جهانی در گزارش اخیر خود اعلام کرد که بیش از ۴۰٪ از ساکنان این کشور زیر خط فقر زندگی می‌کنند. در همین حال، افراد شامل دهک بالای درآمدی تانزانیا حدود ۳۰٪ از جمعیت و افراد مشمول دهک پایین درآمدی، نزدیک به ۸/۲٪ از جمعیت این کشور را تشکیل می‌دهند.

نرخ تورم اقتصادی تانزانیا در پایان سال ۲۰۰۱ میلادی به ۵٪ رسیده که نرخ نسبتاً مناسبی است. تانزانیا حدود سیزده میلیون و ۴۹۵ هزار نفر نیروی کار دارد که ۸۰٪ از آنها در بخش کشاورزی و ۲۰٪ در بخش صنعت و خدمات شاغل‌اند. رقم بودجه سال ۲۰۰۲ تانزانیا حدود یک میلیارد و ده میلیون دلار بود که بخش عمده آن صرف هزینه‌های جاری شد.

تانزانیا منابع غنی از فسفات، سنگ آهن، طلا، سنگ آهک، گاز طبیعی، نیکل و زغال سنگ دارد. در بخش صنعتی نیز این کشور به طور نیمه توسعه یافته تولید کننده شکر، سیگار، فرآورده‌های کشاورزی، کفش، سیمان، منسوجات، فرآورده‌های چوبی، صنایع فلزی، نمک، تراش الماس و سایر سنگ‌های قیمتی است. بخش معدن ۶٪ تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد.

تانزانیا از بزرگ‌ترین تولید کنندگان ماهی در شرق آفریقا است. ماهی از سواحل دریا و آب‌های داخلی، به ویژه سه جزیره بزرگ ویکتوریا، تانگانیکا و نیاسا، صید می‌شود. تانزانیا هم‌چنین هشتصد کیلومتر ساحل مناسب برای ماهی‌گیری و ژرفاب دارد. ماهی‌گیری در ژرفاب به اندازه ماهی‌گیری ساحلی گسترش نیافته است و ماهی‌گیری ساحلی ۸۰ تا ۸۵٪ کل ماهی صید شده را تشکیل می‌دهد. ۹۹٪ ماهی توسط ماهی‌گیران خرده‌پا تولید می‌شود. این شکل تولید موجب تأخیر در توسعه لنگرگاه‌ها و تسهیلات تعمیر قایق‌ها، بازاریابی و حمل و نقل گردیده است، زیرا ماهی‌گیران برای تولید مقادیر بالا سازمان مناسب ندارند (امینی، پیشین، ص ۶۹-۷۱).

محصولات مهم کشاورزی در تانزانیا که صادر نیز می‌شود قهوه، پنبه، چای، توتون و بادام هندی است. قهوه و پنبه و نوعی کف به نام سیسال در تانگانیکا و نارگیل و گرد میخک در زنگبار و پمبا کشت می‌شود. هم‌چنین صیفی‌جات، ذرت، جو، گندم، کاساوا (نوعی میوه مخصوص مناطق گرمسیری)، موز و نارگیل نیز کشت می‌شود.

تانزانیا طی سال ۲۰۰۱ میلادی نزدیک به ۸۲۷ میلیون دلار کالا به خارج صادر کرد که عمدتاً شامل شمش طلا، قهوه و پنبه بود. در این سال، انگلستان ۲۲٪، هندوستان ۱۴٪، آلمان ۹/۹٪ و هلند ۵٪ از بازار صادراتی تانزانیا را به خود اختصاص دادند.

همچنین، تانزانیا در سال ۲۰۰۱ حدود یک میلیارد و ۵۵ میلیون دلار کالا از خارج خریداری کرد که بیشتر شامل کالاهای مصرفی، ماشین‌آلات و وسایل حمل و نقل، مواد اولیه صنعتی و نفت خام بود. در این سال، آفریقای جنوبی ۵/۱۱٪، ژاپن ۳/۹٪، انگلستان ۷٪ و استرالیا ۲/۶٪ از بازار واردات تانزانیا را به خود اختصاص دادند.

تانزانیا نزدیک به شش میلیارد و هشتصد میلیون دلار هم بدهی خارجی دارد که سررسید پرداخت حجم زیادی از آن فرا رسیده است.

طبق آمار، مهم‌ترین اقلام صادراتی تانزانیا شامل قهوه ۲۷/۵٪، پنبه ۲۲/۹٪، میخک ۷/۱٪، تنباکو ۳/۷٪، چای ۴/۹٪، طناب و الیاف کنفی ۳/۴٪، بادام هندی ۳/۳٪، کاکائو ۰/۸٪ و بابونه ۰/۴٪ درصد می‌باشد. محصولات عمده وارداتی این کشور نیز عبارت است از: ماشین‌آلات و وسایل حمل و نقل ۳۹٪، مواد سوختی ۱۹٪، کالاهای صنعتی ۱۸٪، کالاهای شیمیایی ۱۲٪، کالاهای گوناگون ۵٪، مواد غذایی ۳٪، مواد خام ۲٪، روغن حیوانی و گیاهی ۲٪. بخش بزرگی از تجارت خارجی تانزانیا با کشورهای صنعتی اروپای غربی بوده است. ۵۳٪ از کل مبادلات این کشور با اروپای غربی، ۱۷٪ با خاورمیانه، ۱۶٪ با آسیا و اقیانوسیه، ۵٪ با آفریقا، ۴٪ با آمریکا شمالی، ۲٪ با اروپای شرقی و ۳٪ با دیگر کشورها می‌باشد. شرکای عمده تجاری تانزانیا کشورهای آلمان، انگلستان، ژاپن، آمریکا، سوئد، ایتالیا و هندوستان هستند (پیشین، ص ۹۰).

واحد پول این جمهوری «شیلینگ» نام دارد و هر ۹۳۰ واحد آن با یک دلار آمریکا برابری می‌کند (نرخ برابری سوم دسامبر ۲۰۰۲ میلادی).

عضویت در پیمان‌ها و سازمان‌های اقتصادی، بین‌المللی و منطقه‌ای

الف) خط مقدم

خط مقدم به کشورهای خط مقدم مبارزه با آفریقای جنوبی در طی دوران حاکمیت رژیم تبعیض‌نژادی اطلاق می‌گردد که عبارت بودند از: آنگولا، زامبیا، موزامبیک، زیمبابوه، بوتسوانا و تانزانیا. تانزانیا در میان کشورهای مزبور مهم‌ترین کشور مخالف سیاست‌های تبعیض‌نژادی آفریقای جنوبی بوده است.

ب) سازمان وحدت آفریقا

مرکز کمیته آزادی‌بخش سازمان وحدت آفریقا در دارالسلام قرار دارد و در حال حاضر ریاست سازمان را سلیم احمد سلیم نخست‌وزیر سابق تانزانیا به عهده دارد.

ج) جامعه آفریقای شرقی

در سال ۱۹۷۷ به علت اختلافات سیاسی متلاشی گردید و سه کشور تانزانیا، کنیا و اوگاندا از هم جدا گردیدند. سه کشور در سال‌های اخیر به این نتیجه رسیده‌اند که عضویت در جامعه به نفع هر سه کشور است و بار دیگر درصدد احیای آن برآمده‌اند و در این راستا سران سه کشور در سال ۱۹۹۱ با یکدیگر دیدار نموده و توافق کردند که به عنوان اولین گام راه‌آهن و خط هوایی مشترک ایجاد کنند.

د) سادک

در سال ۱۹۸۰ به هدف کاهش وابستگی به آفریقای جنوبی سابق تشکیل گردیده است. اعضای آن ده کشور تانزانیا، زیمبابوه، زامبیا، موزامبیک، آنگولا، بوتسوانا، لسوتو، مالاوی، نامبیا و سوازیلند می‌باشند.

هـ) منطقه تجارت ترجیحی (پی. تی. ا)

در سال ۱۹۸۱ تأسیس و اعضای آن هجده کشور برونودی، کمور، جیبوتی، اتیوپی، کنیا، لسوتو، مالاوی، موریس، رواندا، سومالی، سوازیلند، تانزانیا، اوگاندا، زامبیا، زیمبابوه، آنگولا، موزامبیک، سودان و نامیبیا می‌باشند. هدف از تأسیس آن، کاهش و در نهایت، حذف تعرفه گمرکی و موانع غیر تعرفه‌ای و سرانجام تأسیس یک بازار مشترک است.

و) کمیسیون جنوب

گروه ۱۵ متشکل از شخصیت‌های پانزده کشور جهان سوم است و بودجه خود را از کمک‌های کشورهای جهان سوم تأمین می‌کند. ژولیوس ناییره رئیس‌جمهور سابق تانزانیا از فعالین این سازمان می‌باشد.

ز) کشورهای مشترک‌المنافع

تانگانیکا در سال ۱۹۶۲، یعنی یک سال پس از استقلال، به طور رسمی به جرگه کشورهای مشترک‌المنافع انگلستان (کامنولث) پیوست.

ح) کنفرانس کشورهای عدم تعهد

تانزانیا یکی از اعضای قدیمی کشورهای غیرمتعهد است. ناییره از رهبران قدیمی این کنفرانس به شمار می‌رود. تحرک تانزانیا بیشتر بر محور مبارزه علیه تبعیض نژادی و کمک به کشورهای آفریقایی بوده است.

ط) سازمان ملل و سازمان‌های تخصصی آن

مانند: گات، صندوق بین‌المللی پول، فائو، انکتاد، یونیدو، آژانس بین‌المللی توسعه، یونسکو،

یونیسف، سازمان بهداشت جهانی و...

ی) سازمان قهوه ممالک آفریقایی

ک) سازمان حوزه کاگرا

این سازمان مربوط به همکاری تانزانیا، رواندا و برونندی در امور آب می‌باشد. (پیشین، ص ۹۳-۹۵).

سیاست خارجی

به طور کلی سیاست خارجی تانزانیا حول محور دوستی با کشورهای مخالف تبعیض نژادی، مبارزه با استعمار آفریقا و همکاری با سازمان‌های وحدت آفریقا و جنبش عدم تعهد است. در زمان نایرره روابط این کشور با کشورهای غربی نسبتاً سرد بود، زیرا وی بیشتر متمایل به شوروی و چین و کشورهای کمونیستی اروپای شرقی بود. در این سال‌ها چین کمک‌های اقتصادی بسیاری به تانزانیا کرد که از شاخص‌ترین آنها احداث خط‌آهن تانزام (تانزانیا - زامبیا) به طول ۱۶۵۰ کیلومتر است. از سال ۱۹۸۵/۱۳۶۴ تاکنون تانزانیا مناسبات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی گسترده‌ای با آمریکا، انگلستان، فرانسه و آلمان دارد. روابط تانزانیا با بیشتر کشورهای مسلمان مانند: مصر، گینه، جمهوری اسلامی ایران، اندونزی، نیجریه، پاکستان، الجزایر، سودان، لیبی، ترکیه و یمن خوب است و این کشورها در تانزانیا نمایندگی سیاسی دارند. مناسبات تانزانیا با ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی بهتر شده است. اشتراک مذهبی شیعیان خوجه با شیعیان ایران، در بهبود و توسعه مناسبات مؤثر بوده است. حمایت معنوی آنان از ایران اسلامی در سال‌های اولیه پس از انقلاب و به ویژه در جنگ تحمیلی از روابط دوستانه دو کشور حکایت می‌کند (عرب احمدی، پیشین، ص ۱۰۱ و ۳۳-۳۴).

مناسبات اقتصادی جمهوری اسلامی ایران با تانزانیا

ارتباطات رسمی اقتصادی میان ایران و تانزانیا از اوایل جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و به دنبال محکومیت حملات رژیم بعث عراق از سوی دولت تانزانیا، گسترش یافت. وجود خطوط منظم حمل بار توسط ناوگان کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران میان بنادر شرق آفریقا و بندرعباس نیز امکان توسعه روابط تجاری فی مابین را فراهم ساخت.

با این حال، نوسانات و محدودیت تعداد کالاهای مبادله شده میان دو کشور، از عدم شناخت تجار ایرانی و تانزانیایی از توانمندی‌ها و نیازهای بازار مقابل حکایت دارد. پیش از تشکیل وزارت جهاد کشاورزی، وزارت جهاد سازندگی فعالیت‌های گسترده‌ای در زمینه ساخت راه‌های مواصلاتی، توسعه شبکه‌های انتقال برق، آبرسانی و سایر فعالیت‌های خدماتی در تانزانیا داشت، اما به یکباره از حجم قراردادهای فنی و مهندسی میان دو کشور کاسته شد. در شرایط فعلی، علاوه بر وجود پتانسیل‌های قوی برای صدور خدمات فنی و مهندسی به این کشور، برپایی یک نمایشگاه از توانمندی‌های صادراتی ایران در دارالسلام و زان زیبار کمک شایانی به گسترش روابط تجاری میان دو کشور می‌کند.

فراموش نکنیم که تانزانیا به دلیل وجود بنادر مهم صنعتی در کرانه‌های شرقی این کشور، کانال مناسبی برای ورود کالاهای ایرانی به قاره آفریقا است و استفاده از توانمندی‌های ترانزیتی این کشور، تجار ما را در دسترسی به بازار کشورهای اطراف یاری می‌رساند. با سفر معاون رئیس‌جمهور تانزانیا به ایران در اسفند سال ۱۳۸۶ فصل نوینی در همکاری‌های اقتصادی دو کشور آغاز شد (برگرفته از روزنامه اطلاعات، ۳۱ اردیبهشت ۱۳۸۷).

منابع و مأخذ

- ۱- اسمیت، ویلیام ایجت، *نایرره*، ترجمه: عبدالله گله‌داری، انتشارات خوارزمی، تهران، بی‌تا.
- ۲- اکبرزاده،، *نگاهی کوتاه به وضعیت مسلمانان در تانزانیا*، هفته‌نامه خبری قرآنی گلستان قرآن، سال چهارم، شماره ۸۸، سال ۱۳۸۰.
- ۳- امینی، رحیم، *تانزانیا*، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، تهران، ۱۳۷۵ ش.
- ۴- سازمان تبلیغات اسلامی، *گزیده: فرقه‌های اسلامی در کشور تانزانیا*، بانک اطلاعات دفتر طرح و برنامه، تهران، ۱۳۷۳ ش.
- ۵- سایت روزنامه اطلاعات، اردیبهشت سال ۱۳۸۷.
- ۶- سایت مرکز اطلاعات آماری آمریکا.
- ۷- عرب‌احمدی، امیر بهرام، *شیعیان تانزانیا*، دیروز و امروز، تهران، ۱۳۷۵ ش.
- ۸- فانی، کامران، صدر حاج سید جوادی، احمد، خرمشاهی، بهاء‌الدین، *دایرة‌المعارف تشیع*، نشر شهید سعید محبی، تهران، ج ۴، ۱۳۸۱ ش.
- ۹- کتانی، علی، *اقلیت‌های مسلمان در جهان امروز*، ترجمه محمدحسین آریا، تهران، ۱۳۶۸ ش.
- ۱۰- کورنون، ماریان، *تاریخ معاصر آفریقا*، ترجمه: دکتر ابراهیم صدقیانی، انتشارات افق، تهران، بی‌تا.
- ۱۱- کوک کرافت، لارنس، *راه آفریقا، سفری از گذشته تا امروز*، ترجمه: خسرو قدیری، تهران، ۱۳۷۲ ش.
- ۱۲- کوک، ژوزف، *مسلمانان آفریقا*، ترجمه: اسدالله علوی، انتشارات بنیاد پژوهش‌های اسلامی، مشهد، ۱۳۷۳ ش.
- ۱۳- لاپیدوس، ایرا ماروین، *تاریخ جوامع اسلامی: قرن نوزدهم و بیستم*، ترجمه: محسن مدیرشانه-چی، مشهد، ۱۳۷۶ ش.
- ۱۴- ونگا، افریم‌ماندی، *اسلام در تانزانیا*، ترجمه: عباس فرمند، بولتن فرهنگی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، سال ۳، شماره ۲۲، ۱۳۷۸ ش.

- 15_Africa south of the sahara 2001. 30th ed. London: Europa Publications 2000.
- 16_Islam and Islamic groups: a worldwide reference guide. ed. Farzana sheikh. London. 1992.

تعارف

انجمن تفسیر

سال هشتم / شماره بیست و نهم